

مطالعه عوامل مؤثر بر بارداری‌های ناخواسته در گروهی از زنان باردار شهر تهران

فرخنده امین شکروی (Ph.D.)^۱، Philipa Howden Chapman (Ph.D.)^۲.

۱- مربی، گروه آموزش بهداشت، دانشکده علوم پزشکی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

۲- استاد، گروه بهداشت عمومی، دانشکده پزشکی، دانشگاه اتاگو، ولینگتون، نیوزیلند.

چکیده

مقدمه: بارداری ناخواسته یکی از مهمترین مسائل بهداشت عمومی در جهان است. بارداری ناخواسته فشار و ناراحتی زیادی را برای زن و شوهر، خواهد داشت و در نتیجه می‌تواند مشکلی بزرگ برای کل جامعه باشد. طبق آمار موجود از هر ۱۷۵ میلیون حاملگی در دنیا، ۷۵ میلیون حاملگی ناخواسته است و ۴۵ میلیون آن منجر به سقط می‌شود. در این پژوهش سعی شده میزان نیازهای برآورد نشده (نیاز به روش‌های جلوگیری از بارداری و عدم استفاده از آنها) و علل آن مشخص گردد و به این سوال پاسخ داده شود که چرا زنان قادر به برنامه‌ریزی زمان مناسب برای بارداری و مراقبت از فرزند نیستند؟

مواد و روشها: این پژوهش مطالعه‌ای توصیفی و از نوع مقطعی است که با هدف تعیین میزان و علل حاملگی‌های ناخواسته و نحوه به‌کارگیری روش‌های جلوگیری از بارداری و همچنین دستیابی به دلایل عدم استفاده از این روشها به منظور شناخت عوامل مؤثر بر حاملگی‌های ناخواسته و تعیین میزان نیازهای برآورد نشده که همگی در چگونگی کنترل رشد جمعیت تأثیر دارند، برنامه‌ریزی و اجرا شده است. در این مطالعه نمونه تصادفی شامل ۱۶۸ زن حامله مراجعه کننده به کلینیک‌های زنان و زایمان شهر تهران طی مدت ۶ ماه (آذر ۱۳۷۸ الی خرداد ۱۳۷۹) مورد مطالعه قرار گرفتند. روش و ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه بود. پرسشنامه‌ها به وسیله داوطلبین و با حضور محقق تکمیل گردید و اطلاعات از روش‌های Fisher Exact Test، χ^2 و رگرسیون لجستیک و با استفاده از نرم افزار آماری SPSS تجزیه و تحلیل و $P < 0/05$ به عنوان سطح معنی‌داری در نظر گرفته شد.

نتایج: طبق نتایج حاصل از این مطالعه میزان پاسخگویی ۸۹/۲۸٪ بود. از میان کل نمونه‌های مورد مطالعه ۹۴ مورد (۶۳٪) سابقه استفاده از وسایل جلوگیری از حاملگی را گزارش کردند. از میان ۱۵۰ پاسخ‌دهنده ۴۷ مورد (۳۱/۳٪) بارداری ناخواسته و ۱۰۳ مورد (۶۸/۷٪) حاملگی با برنامه قبلی داشتند. ۲۳ مورد (۴۹٪) از حاملگی‌های ناخواسته، حاصل شکست روش‌های جلوگیری و یا حاصل عدم استفاده صحیح از روش‌ها بود. در هر حال این حاملگی‌ها در حین استفاده از وسایل جلوگیری از بارداری اتفاق افتاده بود. ۲۴ مورد (۵۱٪) زنان زمانی باردار شده بودند که تمایلی به حاملگی نداشتند؛ ولی به دلایلی نتوانسته بودند از روش‌های پیشگیری از بارداری استفاده کنند. از میان متغیرهای دموگرافیک مورد مطالعه، نسبت حاملگی‌های بدون برنامه در زنان زیر بیست سال و بالای ۴۰ سال افزایش داشت و در این دو گروه رابطه ضعیفی بین سن و نوع حاملگی ($P = 0/056$) مشاهده شد. همچنین بین حاملگی بدون برنامه با وضعیت تحصیلی همسران ارتباط معنی‌دار دیده شد ($P < 0/05$). با استفاده از آزمون آماری χ^2 از میان متغیرهای زمینه‌ای تنها متغیرهای تعداد فرزندان پسر ($P < 0/01$) و دختر ($P < 0/001$) و تعداد حاملگی‌های قبلی ($P < 0/01$) رابطه معنی‌داری را نشان داد.

نتیجه‌گیری: پائین بودن میزان به‌کارگیری روش‌های جلوگیری از بارداری در تحقیق حاضر نشانگر این مطلب است که دست‌اندرکاران تنظیم خانواده در تشویق و ترغیب گروه زنان علاقه‌مند به جلوگیری از بارداری کاملاً موفق نبوده‌اند. همچنین میزان شیوع بالای بارداری‌های ناخواسته در ضمن استفاده از وسایل جلوگیری، ناشی از شکست روش و یا عدم استفاده صحیح می‌باشد و نشانگر این مطلب است که آموزش در جهت ارتقا سطح توانایی و بهبود وضعیت زنان در جهت توانمندی در کنترل و تنظیم زمان حاملگی آنها لازم و بدیهی است. همچنین آموزش به زنان در مورد زمان و چگونگی استفاده از وسایل پیشگیری ضروری است.

کلواژگان: عوامل مؤثر، بارداری ناخواسته، بارداری بدون برنامه، تنظیم خانواده، و وسایل جلوگیری از بارداری.

آدرس مکاتبه: دکتر فرخنده امین شکروی، گروه آموزش بهداشت، دانشکده علوم پزشکی، دانشگاه تربیت مدرس، صندوق پستی:

۳۳۱-۱۴۱۱۵، تهران، ایران.

پست الکترونیکی: Amin_Shokr@yahoo.com